

SNIMANJE GLAGOLJSKIH ULOMAKA IZ BERČIĆEVE ZBIRKE RUSKE NACIONALNE BIBLIOTEKE U SANKT PETERBURGU

Sankt Peterburg, 19. do 29. studenoga 1997.

O Zbirci

Ivan Berčić (9.1.1824 – 24.5.1870) svećenik i znanstvenik, prvi zadarski član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, prikupio je za svoga života drugu po veličini do danas poznatu zbirku glagoljskih rukopisa i ulomaka iz tiskanih knjiga.

Nakon smrti Ivana Berčića, njegov otac Mihovil ponudio je zbirku na prodaju Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti, koja je tu ponudu otklonila uz obrazloženje da nema traženih sredstava (600 fiorina).

Ruska javna biblioteka (danas Ruska nacionalna biblioteka) u Sankt Peterburgu, u to vrijeme značajno središte u kojem se prikupljalo i proučavalo slavensko gradivo, nabavila je potrebna sredstva i 1872. godine otkupila zbirku koja sadrži pet glagoljskih kodeksa-obrednika i zbornika iz 16. stoljeća, 154 fragmenta zbornika, brevijara, misala, apokrifa, životopisa, lucidara, pouka i stihova od 13. do 16. stoljeća, te niz dokumenata, najvećim dijelom oporuka, iz razdoblja 16-18. stoljeća formata do 355 x 235 mm.

Glagoljski ulomci na pergameni i manjim dijelom na papiru nalijepljeni su u dva toma tako da je uz lijevi rub svakog ulomka (kada ga gledamo s prednje strane) nalijepljen papir koji je zajedno s glagoljskim ulomkom uložen između dva čista papira te na taj način uvezan.

Na prvoj stranici prvoga toma nalijepljena je fotografija, atelijerski portret Ivana Berčića, datirana otprilike u razdoblje 1868-1870. godine. Berčića je snimio zadarski fotograf Nikola Andrović čiji se potpis nalazi na rubu fotografije ovalnog oblika. Fotografija je potpisana sljedećim tekstom: *POP IVAN BERČIĆ ZAČASTNI KANONIK SBORNE CRKVE S. JEROLIMA U RIMU I PRVOSTOLNE SV. STOŠIJE U ZADRU Pravi Član Jugoslovske Akademije u Zagrebu, i dopisni Učenoga Društva u Biogradu Naučitelj Bibličkih nauka, iztočnih Jezika, i Slovinskoga staroga Crkvnoga i novoga pučkoga na Sredotočnoj za Dalmaciju Katoličkoj Bogosloviji u Zadru.*

Nakon uvodne stranice s portretom slijede ulomci koji su uslijed vlage, dima i vatre, kojima su bili izvrnuti prije nego što ih je Berčić sakupio, znatno mehanički i kemijski oštećeni, što je bitno otežalo snimanje, pogotovo zbog terenskih uvjeta u kojima se radilo. Takvo stanje pergamena zahtijeva restauratorsko-konzervatorske zahvate, koji bi se u interesu zaštite zbirke trebali što prije poduzeti.

Na temelju stečenih dojmova za vrijeme snimanja moglo se zaključiti, da Ruska nacionalna biblioteka koja obiluje vrijednim rukopisnim gradivom različite proveni-

jencije, neće imati mogućnosti u skorije vrijeme poduzimati bilo kakve zaštitne radove na Zbirci, pa bi bilo uputno s hrvatske strane razmotriti mogućnost konzerviranja i restauriranja ovih dragocjenih dokaza hrvatske pismenosti.

Svrha i tijek snimanja

Već dugi niz godina o zbirci skrbi gospođa Svetlana Olegovna-Vjalova, viša znanstvena suradnica Ruske nacionalne biblioteke u Sankt Peterburgu, koja je na temelju provedenih istraživanja priredila za tisak *Album glagoljskih odlomaka Berčićeve zbirke RNB u Sankt Peterburgu*, čiji će nakladnici biti HAZU i Ruska nacionalna biblioteka.

Hrvatski državni arhiv, posebice njegov ravnatelj dr. sc. Josip Kolanović, prepoznavši u tom događaju od velike važnosti za filologiju, etnografiju i povijest mogućnost za barem posredan povrat iznimnog blaga hrvatske kulture u domovinu, prihvatio je obvezu izrade faksimila. U tu su svrhu u Ruskoj nacionalnoj biblioteci u Sankt Peterburgu od 19. do 29. studenoga radili akademik Anica Nazor, ravnateljica Staroslavenskog instituta u Zagrebu i Zvonimir Baričević, voditelj Središnjeg laboratorija za fotografiju, mikrografiju i reprografiju HDA, koji je snimio glagoljske fragmente iz Berčićeve zbirke.

Snimanje fragmenata obavljeno je s pomoću opreme koja je za tu prigodu dopremljena iz Hrvatske. Snimalo se u vrlo otežanim uvjetima u samom Odjelu rukopisnog gradiva RNB, ali uz svesrdnu pomoć gospođe Svetlane O. Vjalove i gospodina Pavela A. Medvedeva.

Za snimanje je korištena sljedeća oprema i foto materijal:

- fotoaparati *MAMIYA* – RB 67,
- objektiv *MAMIYA* K/L žarišne duljine 90 mm i svjetlosne jačine 1:3,5,
- reprotol *KAISER* RS 1 – 5510,
- rasvjeta *KAISER* 5004 s fluorescentnim lampama 4 x 36 W i temperaturom boje od 5400 K,
- monokromatski film *KODAK T – MAX 400 CN – 120*,
- negativ film u boji *KODAK VERICOLOR HC 100 – 120*,
- dijazozitiv film u boji *KODAK EKTACHROM 64 – 120*.

Ulomci su snimani tako, da je svaki popunio kadar filma veličine 6x7 cm, što znači da su snimani u različitom mjerilu. Ovakav način snimanja primijenjen je zbog postizanja što veće kvalitete svakog snimka, a i zato što je snimljeni materijal namijenjen publiciranju.

Najveći dio snimaka napravljen je kroz staklo koje je bilo potrebno koristiti radi izravnavanja predložaka. Zbog toga što su ulomci nalijepljeni i po rubu uvezani u

prethodno opisane tomove, koje nismo prigodom snimanja smjeli razvezati, rubni dijelovi manjeg dijela ulomaka nisu snimljeni ili su pak snimljeni uz znatna izobličenja.

Tijekom snimanja filmovi su obrađivani u Kodakovom fotolaboratoriju u Sankt Peterburgu, pa je nakon dovršenog snimanja izvršena kontrola negativa, nakon čega su obavljena naknadna snimanja kojima su korigirane uočene pogreške.

Ovakve mjere predostrožnosti i preciznost u radu uvjetovani su, između ostalog i činjenicom, da Ruska nacionalna biblioteka, zbog zaštite vrijednog rukopisnog gradiva, ne dopušta uzastopno snimanje u vremenskom razdoblju manjem od pet godina.

Ovom prigodom snimljeno je 557 monokromatskih negativa, deset negativa u boji te deset dijapozitiva u boji. Uz snimke glagoljskih ulomaka i portret autorice *Albuma glagoljskih odlomaka Berčićeve zbirke RNB u Sankt Peterburgu*, gospođe Svetlane O. Vjalove, maloformatnom kompaktnom kamerom napravljeni su dokumentarni snimci interijera Rukopisnog odjela Ruske nacionalne biblioteke u kojem je pohranjena Zbirka glagoljskih ulomaka Ivana Berčića.

Zvonimir Baričević